

כד אַליבא הוציאו לו נב: - נג.

להשתרל לא להפסיק בחמש מקראות שאין להם הכרע

אמרו חז"ל שחמשה מקראות אין להם הכרע שאת^[יז], ארור^[יח], מחר^[יט], משוקדים^[כ], וקם^[כא]. ולכן אף על פי שאין לקורא לשנות מהטעמים הכתובים ויש שכתוב בו אתנחתא. מכל מקום יש לו לקצר^[הערה|שלא לעשות הפסק במקומות אלו], ולא יעשה עצמו מכריע רק יקרא תיבה זו עם התיבה שלפניה ולאחריה בתכיפה אחת והקב"ה יודע הכרעות. וכן בפרשת משפטים פסוק ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים^[כב], אע"פ שבתיבת עולות נקוד אתנחתא אין לו לעשות שם הפסק הניכר ויקרא עד סוף הפסוק יחד בלי הפסק^[כג].

הקמרת הקטורת

הכהן גדול היה מהלך בהיכל עד שהוא מגיע לקדש הקדשים, מצא את הפרוכת פרופה נכנס לקדש הקדשים עד שהוא מגיע לארון. הגיע לארון היה נותן המתתה בין שני בדי הארון.

היה צובר את הקטרת על גבי הגחלים בידו לפנים במחתה. היה ממתין שם עד שיתמלא הבית עשן ויצא^[כד].

יציאתו מקדש הקדשים

לאחר הקטורת היה מהלך אחורנית מעט מעט פניו לקדש ואחוריו להיכל^[כה] עד שיצא מן הפרוכת^[כז].

התפילה בהיכל

ומתפלל שם בהיכל אחר שיצא תפלה קצרה שלא להבעית את העם שמא יאמרו מת בהיכל^[כח].

הדברים שננגנו עם הארון

בעת שבנה שלמה את הבית וידע שסופו ליחרב, בנה בו מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות, ויאשיהו המלך ציוה לגנוז את הארון במקום שבנה שלמה, ונגנו עמו מטה אהרן וצנצנת המן ושמן המשחה וכל אלו לא חזרו בבית שני^[כט].

[ה] בראשית (ד ז). [ו] בראשית (מט ה). [ז] שמות (י ט). [ח] שמות (כג לד). [ט] דברים (לז טו). [י] ובריתב"א (נב ד"ה חמג) כתב שמה שאמרו אין להם הכרע. פירושו שמלשונות הפסוקים אי אפשר להכריע את התיבות, אלא הולכים בהם אחר פיסוק הטעמים, ויש הכרעה לפסוקים הללו מהם. וכ"כ הרא"ש והובא לשונו ברצוף אהבה, וכ"כ בספר יד מלאכי (כלל רעט) בשם הרא"ש שאין הכרע למקראות מתוך הכתב, אבל לאחר שעזרא כתב את הטעמים יש למקראות אלו הכרע. אך בשו"ת אבקת רוכל (פי ז) כתב שאין להכריע ע"פ הטעמים. וכ"כ במג"א (יז"ט סי' לג ס"ק מה) על מה שכתב הרמ"א שם שיניח מעט חלק בין פסוק לפסוק, שלכתחילה אין להניח חלק כלל בין פסוק לפסוק, משום שאנחנו לא בקיאים בפסוקים, והוכיח ממה שארור הוא מה' דברים שאין להם הכרע אף שאצלנו הוא תחילת פסוק. [יא] שנסתפק רב חסדא (מגינה ו): האם העולות היו גם פרים או לא. [יב] שערי אפרים (שער ג פעי טו). [יג] רמב"ם (עמוד יוה"כ פי"ד ה"א). ומבואר שחייב להמתין עד שיתמלא הבית עשן, וכתב בחשק שלמה שהמקור לזה הוא מפשטות הפסוקים 'וכסה ענן הקטורת וכו' ולקח מדם הפר', שצריך הכהן גדול להמתין עד שיכסה ענן הקטורת את הכפורת, ואח"כ 'ולקח מדם הפר'. וכ"כ בקריית ספר למבי"ט (ענינה יוה"כ פי"ז). וכן מובא באתה כוננת במוסף של יום הכפורים שהיה ממתין עד שיתמלא הבית עשן. וראה בחידושי הגרי"ז על הרמב"ם (מכתמים ע"ג טו) שביאר מדנ"ב בדפ"ק בקטורת של יוה"כ צריך להמתין עד שיתמלא הבית עשן, משא"כ בקטורת של כל השנה לא מצינו דין זה. וראה ילקוט ביאורים. [יד] בשפת אמת (ע: ד"ה נגטנה) מסתפק אם גם בבית שני שלא היה ארון היה חייב לצאת דרך אחורנית או שרק בבית ראשון היה חייב לצאת כך. וכתב שבסדר העבודה מביא שיצא דרך אחורנית גם בבית שני. [טז] רמב"ם שם. ובבית שני שהיה שתי פרוכות יש להסתפק אם היה הולך אחורנית עד שיצא מן הפרוכת החיצונה, או רק עד שיצא מן הפרוכת הפנימית. ומהרמב"ם אין ראהי שהרי כלל לא כתב שהיו שתי פרוכות מהטעמים שנתבארו לעיל. ובסמ"ג (עשה נט) כתב עד שיצא מן הפרוכות, ומשמע שעד שיצא משני הפרוכות היה הולך אחורנית. וראה ילקוט ביאורים. [טז] ברבינו אליקים וברמב"ם בפירוש המשניות ביארו כי הרבה כהנים מתו בקדש הקדשים. וברש"ש העיר שבמקום הקדוש ביותר לא מסתבר שיארע טומאת מת החמורה, וכתב דלעיל בגמ' (יט:) איתא שביציאתו ניגף. וברמב"ם כאן כתב שמא יאמרו מת בהיכל. [יז] רמב"ם (ג"ס הנזירה פי"ד ה"א). [יח] רמב"ם (עמוד

דהלכתא הוציאו לו נב: - נג.

אופן הנחת הקטורת על המחתה

היה צובר את הקטרת על גבי הגחלים בידו לפנים במחתה, כדי שתהיה הקטורת קרוב לארון ורחוקה מפניו שלא יכוה^[ל].

נג.

הנחת הקטורת בכל יום

ואומדין לזה המקטיר הזהר שלא תתחיל מלפניך שלא תכוה, ומתחיל ומשליך הקטורת על האש בנחת כמי שמרקד סולת עד שתתרדה על כל האש^[לא].

מקום הקמרת הקטורת

בימי בית שני צץ המינות בישראל, ויצאו הצדוקין שאינן מאמינין בתורה שבעל פה והיו אומדין שקטורת של יום הכפורים מניחין אותה על האש בהיכל חוץ לפרוכת וכשיעלה עשנה מכניס אותה לפנים לקדש הקדשים, וטעמם שהיו אומרים דזה שכתוב בתורה 'כי בענן אראה על הכפרת' אמרו כי הוא ענן הקטורת. ומפי השמועה למדו חכמים שאין נותן הקטרת אלא בקדש הקדשים לפני הארון, שנאמר 'ונתן הקטרת על האש לפני ה''^[לב].

מעלה עשן

אחד עשר סממנים נאמרו לו למשה מסיני והם שעושין אותה במשקל מכוון, ומוסיפין עמהן בלא משקל מלח סדומית וכפת הירדן, ועשב אחד שמעלה עשן, ולא היו יודעים אותו אלא אנשים ידועים והוא היה הלכה בידם איש מפי איש^[לג].

חיסר אחד מסממני קטורת של כל השנה

חיסר אחד מסממניה חייב מיתה שהרי געשית קטרת זרה^[לד].

חיסר אחת מסממניה או נכנס בקטורת חסירה לקדש הקדשים

חיסר מן הקטרת אחד מסממניה או מעלה עשן חייב מיתה עליה שנאמר 'ולא ימות כי בענן אראה על הכפורת'^[לה]. וכן חייב מיתה על ביאתו בלא מצוה, לפיכך

יוה"כ פי"ד ה"א). וכתב בשפת אמת (ד"ה ע"ג) דמרש"י משמע שמחלוקת הברייתות כיצד היה מושך את הקטורת וצוברה על כל המחתה, אם מהצד של המחתה שפנימה לקדש הקדשים או מהצד של המחתה שחוצה לקדש הקדשים, אך מהרמב"ם נראה שלשתי הברייתות הניח את הקטורת רק במקום אחד, אלא שלפי ברייתא אחת הניח את כל הקטורת סמוך לארון, ולפי הברייתא השניה הניח את הקטורת סמוך לגופו. [א] רמב"ם (פמדין ומוספין פי"ג ה"ט). וכמ"ד מפזרה ולא צוברה. אף שביוה"כ פסק שצוברה. וטעם החילוק כתב בשיח יצחק (ד"ה וענינה) שבקטורת של יוה"כ שלפני ולפנים שקדושת המקום חמורה, צריך שיהא עשנה שוהה לבוא כדי שיתעכב הכה"ג שם עד שיתמלא הבית עשן, ואילו היה מפזר הקטורת כדי למהר העשן היה נראה שקשה לו לעמוד שם, משא"כ בקטורת שבכל יום אין חוששין לזה. ועוד שבקטורת של יוה"כ שנאמר 'וכסה ענן הקטורת' כל שיש ריבוי עשן עדיף, לכך היה צוברה שע"י כך אין הקטורת מתעכלת באש מהר וע"י כך מתרבה העשן, אבל בקטורת שבכל יום שבהיכל עדיף לפזרה ולמעט בעשן. [ב] רמב"ם (ענינה יוה"כ פי"א ה"ו). [ג] רמב"ם (כלי המקדש פי"ג ה"ג). [ד] רמב"ם (טז ה"ט). ולא הזכיר אם חיסר בה מעלה עשן בכל השנה מה דינו. ובמשנה למלך (טז ה"ג) כתב שלדעת הרמב"ם אין נותנים בקטורת של כל השנה מעלה עשן, וכמו שמצינו חילוק בין קטורת של יוה"כ לשאר כל השנה בשיעור ההקטרה שביוה"כ מלא חפניו משא"כ בשאר ימות השנה, כמו"כ יש חילוק זה ביניהם. ויש להעיר במש"כ המשנה למלך שהרמב"ם לא הזכיר מעלה עשן בקטורת של כל השנה, שהרי בכלי המקדש (פי"ג ה"ג) הזכיר מעלה עשן, אלא שחיוב מיתה לא הזכיר וכנ"ל. [ה] בלחם משנה העיר שהרי חיוב מיתה על מחסיר מסממני הקטורת לומדים מ'וכסה ענן הקטורת את הכפורת ולא ימות' ולא מ'אל יבא בכל עת אל הקדש ולא ימות כי בענן' וכו' שהוא מדבר בביאה ריקנית ולא במקטיר קטורת חסירה. ובחידושי הגרי"פ לרס"ג (פי"ג דף פ. מ"י הספר ד"ה והשפא) כתב דלאחר שגילתה התורה בפסוק וכסה ענן הקטורת את הכפורת ולא ימות, שעל מקטיר קטורת חסירה חייבים מיתה על הבאת הקטורת אף בלא ביאה ריקנית, שוב מפרשים הפסוק אל יבא כמו אל יביא, ולכך כתב הרמב"ם פסוק זה. וע"ע בשו"ת תורת חסד (פי ט) שהוכיח דלכל האמוראים חזן מרב אשי לומדים מהפסוק אל יבא גם לקטורת חסירה, ואת הפסוק וכסה דורשים לשאר ימות השנה או ללימודים אחרים, ולכך כתב הרמב"ם הפסוק אל יבא.

פניני הלכה

שהגויים עושים, דבר זה אסור, וכמו שכתוב במעשה רקח [בתחילתו] בשם הרמב"ם [בתשובה הנזכרת לעיל] שאין ראוי לפתוח חומש על דרך גורלות הגוים, ונקט החיד"א שהאיסור בזה הוא כשעושים כן עבור אחרים, אך כל אחד לעצמו מותר.

נג.

לְעֹמֹד כְּשֶׁאֲחֻרָיו כָּלְפִי אֲרוֹן הַקּוֹדֶשׁ

וכן תלמיד הנפטר מרבו לא יחזיר פניו וילך אלא מצדד פניו והולך. כתבו הרמב"ם (ספר מורה פי" ה"י) והשו"ע (יו"ד סי' רפב ס"א) שחייב אדם לנהוג כבוד גדול בספר תורה ולא יחזיר לו אחוריו אלא אם כן היה גבוה ממנו עשרה טפחים, אלא ישב לפניו בכובד ראש ביראה ופחד ויכבדנו כפי כחו שהוא העד הנאמן על כל באי עולם, שנאמר 'והיה שם בך לעד'. ומקור דין זה הוא מהמבואר בגמ' שיש לכה"ג